

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. президента Науково-дослідного
інституту публічного права
д.ю.н, професор

С.О. Коросід
«14» жовтня 2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Селменського Максима Степановича на тему «Правове забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Київського університету права Національної академії наук України від 30 червня 2022 року (протокол № 3)

ВИТЯГ

із протоколу спільного засідання відділів актуальних питань філософії права та юридичної лінгвістики, науково-правових експертиз та законопроектних робіт, проблем публічного права, організаційного забезпечення наукових проектів і міжнародної діяльності Науково-дослідного інституту публічного права від «13» жовтня 2025 року.

Присутні 11 осіб:

Овчарук Сергій Станіславович – доктор юридичних наук, доцент, завідувач відділу проблем публічного права Науково-дослідного інституту публічного права – *головуючий на засіданні*;

Коросід Сергій Олександрович – доктор юридичних наук, професор, в.о. президента Науково-дослідного інституту публічного права;

Боровик Андрій Володимирович – доктор юридичних наук, доцент, віце-президент з наукової роботи Науково-дослідного інституту публічного права;

Сорока Лариса Володимирівна – доктор юридичних наук, професор, завідувач відділу аспірантури Науково-дослідного інституту публічного права – *науковий керівник*;

Куркова Ксенія Миколаївна – доктор юридичних наук, професор, завідувач відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт Науково-дослідного інституту публічного права;

Ріпенко Артем Ігорович – доктор юридичних наук, завідувач відділу актуальних питань філософії права та юридичної лінгвістики Науково-дослідного інституту публічного права;

Луценко-Миськів Леся Ігорівна – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права;

Козін Сергій Миколайович – доктор юридичних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт Науково-дослідного інституту публічного права;

Курило Інна Володимирівна – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права;

Шкарупа Костянтин Вікторович – доктор юридичних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права;

Даниленко Анна Олександрівна – доктор філософії за спеціальністю 081 Право, старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права.

Запрошені:

Селменський Максим Степанович – здобувач ступеня доктора філософії.

Порядок денний:

Публічна презентація здобувачем Селменським Максимом Степановичем наукових результатів дисертації на тему «Правове забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право та її обговорення з метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів.

Науковий керівник – **Сорока Лариса Володимирівна** – доктор юридичних наук, професор, завідувач відділу аспірантури Науково-дослідного інституту публічного права.

Головуючий по цьому питанню – **Овчарук Сергій Станіславович** – доктор юридичних наук, доцент, головний науковий співробітник відділу Науково-дослідного інституту публічного права.

Слухали:

Здобувача наукового ступеня доктора філософії Селменського М.С. про результати дисертаційного дослідження. У своїй доповіді він обґрунтував актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначив мету, завдання, предмет, об'єкт та методи дослідження, розкрив структуру роботи та основні її положення, показав їх новизну, теоретичне та практичне значення. Здобувач

наголосив на таких аспектах свого дослідження.

Проблематика правового забезпечення міжнародного співробітництва у сфері підприємницької діяльності належить до числа фундаментальних у сучасній юридичній науці. Вона охоплює не лише нормативно-правовий масив міжнародних та національних актів, а й комплекс інституційних, процедурних та цифрових механізмів, що забезпечують передбачуваність і стабільність транскордонних відносин. Для України, яка перебуває на етапі поглиблення інтеграції з Європейським Союзом, ця проблематика має стратегічний характер, оскільки безпосередньо пов'язана з гарантіями економічної безпеки та правової визначеності для суб'єктів господарювання.

Особливої актуальності зазначене питання набуло в умовах збройної агресії проти України, що зумовила масштабну міграцію громадян та перенесення значної частини підприємницької активності до держав – членів ЄС. Словацька Республіка, як безпосередній сусід України і водночас член Європейського Союзу, стала одним із ключових напрямів релокації бізнесу й трудових ресурсів. Це об'єктивно висунуло на перший план проблему узгодженості правових режимів, адже саме від їх симетричності та прозорості залежить можливість ефективної реалізації підприємницьких ініціатив українських громадян за кордоном.

Критичний аналіз сучасного стану наукової розробки свідчить, що доктрина права здебільшого розглядає гармонізацію у вузькому сенсі – як технічне перенесення *acquis* ЄС до національного законодавства. Однак такий підхід виявляється недостатнім, оскільки не враховує інституційної спроможності державних органів забезпечувати правозастосування, а також функціональної сумісності адміністративних і цифрових процедур. Інший масив досліджень зосереджується на окремих секторах (інвестиційному, податковому, трудовому), аналізуючи їх у відриві від комплексної логіки транскордонної взаємодії. Як наслідок, вітчизняна наука поки що не сформувала єдиної інтегрованої концепції правового забезпечення підприємницького співробітництва з державами – членами ЄС, що ускладнює вироблення узгодженої стратегії для України.

Практика українсько-словацьких відносин переконливо демонструє, що формальна наявність двосторонніх угод не гарантує їх ефективності. Зберігаються значні правові асиметрії: у сфері інвестицій та оподаткування – через розбіжності в адміністративних процедурах; у сфері визнання кваліфікацій – через відсутність належних процедурних механізмів; у сфері цифрових сервісів – через несумісність електронної ідентифікації та довірчих послуг. Ці дисбаланси створюють додаткові транзакційні витрати й обмежують конкурентоспроможність українських підприємців, передусім малих і середніх.

Сутність наукової проблеми полягає у відсутності цілісної концептуальної моделі правового забезпечення міжнародного підприємницького співробітництва, яка б одночасно враховувала нормативний рівень (узгодженість і симетричність правил), інституційний

рівень (спроможність органів забезпечувати їх реалізацію) та операційний рівень (доступність і цифрову сумісність процедур). Саме цей розрив між «закріпленою нормою» та «реальною дією» в умовах війни, масштабної міграції та зростання транскордонної економічної активності визначає актуальність обраної теми та обумовлює її науково-теоретичне і практичне значення.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є комплексне теоретико-методологічне та порівняльно-правове обґрунтування, а також розроблення практичних підходів до формування цілісної моделі правового забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності, зорієнтованої на усунення правових асиметрій, забезпечення правової визначеності та підвищення доступності процедур для суб'єктів господарювання, насамперед малого і середнього бізнесу.

Для досягнення поставленої мети в дисертації потрібно виконати такі завдання:

- розкрити сутність і визначальні характеристики міжнародного підприємництва, охарактеризувати його основні форми та моделі, з'ясувати значення міжнародного співробітництва для розвитку національної економіки та євроінтеграційних процесів України;

- обґрунтувати методологічні підходи до дослідження правового забезпечення транскордонного співробітництва та систематизувати критерії оцінювання ефективності правових режимів міжнародного підприємництва;

- здійснити комплексний аналіз нормативно-правових основ співробітництва України та Словацької Республіки, включаючи національне законодавство й договірно-правову базу, з метою виявлення колізій та прогалин;

- виявити проблемні аспекти правового регулювання транскордонного підприємництва у сферах інвестицій, оподаткування, трудових відносин, митних процедур та цифрових сервісів і визначити їхній вплив на умови здійснення господарської діяльності;

- провести емпіричне дослідження досвіду українських підприємців у Словацькій Республіці, ідентифікувати бар'єри доступу до ринку та оцінити рівень транзакційних витрат, зумовлених правовими асиметріями;

- узагальнити результати нормативного та емпіричного аналізу і визначити ключові бар'єри розвитку українсько-словацького співробітництва у сфері підприємницької діяльності;

- сформулювати концептуально узгоджену модель гармонізації правових режимів транскордонного підприємництва та розробити правові механізми усунення виявлених асиметрій;

- обґрунтувати інституційно-організаційні та договірні механізми співробітництва, здатні забезпечити ефективну імплементацію узгоджених норм і підвищити правову передбачуваність;

– визначити напрями цифровізації та інноваційної інтеграції правових інструментів транскордонного підприємництва відповідно до *acquis* Європейського Союзу;

– розробити стратегію удосконалення правового забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності, спрямовану на усунення правових бар'єрів і розширення доступу малого та середнього бізнесу до європейського ринку.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері підприємницької діяльності та правового забезпечення міжнародного співробітництва України та країнами Європейського Союзу.

Предмет дослідження – правове забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень у межах науки права в якому використано перехід від фрагментарного нормативоцентричного підходу до багатовимірної моделі правового забезпечення транскордонного підприємництва, що інтегрує нормативний, інституційний та цифровий виміри. За результатами проведеного аналізу сформульовано наукові положення та висновки, запропоновані особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

– створено багатокритеріальну методологічну рамку оцінювання ефективності двосторонніх правових інструментів (системність і комплементарність; колізійні правила і субсидіарність; юридична дієвість і результативність; цифрова інтероперабельність; SME-usability; актуальність; багаторівневність), операціоналізовану через індикатори *ex ante* – *on-market* – *ex post*. Укладено міні-глосарій ключових понять та введено в науковий обіг категорії «правова асиметрія» і «договірно-інституційна архітектоніка», які забезпечують термінологічну стандартизацію та нові інструменти діагностики стійкості правових режимів;

– розроблено авторську типологію гармонізації (нормативна, функціональна, інституційна, секторальна, вертикальна) та чотирирівневу модель багаторівневої узгодженості («норма → інтерпретація → інституція → моніторинг»), що дозволяють комплексно оцінювати передбачуваність і стабільність правового середовища транскордонного підприємництва;

– сформовано Стратегію удосконалення правового забезпечення українсько-словацького підприємницького діалогу, яка вперше поєднує нормативний, інституційний та цифровий виміри. Стратегія побудована за логіко-цільовою моделлю (*ресурси* → *заходи* → *результати* → *наслідки* → *вплив*), що забезпечує системність і послідовність реалізації. Її ключовими новаціями є інтеграція системи ключових показників ефективності (KPI), реєстру ризиків і механізмів корекції політики, що робить процес співробітництва адаптивним та гнучким. Вона містить трьохетапну дорожню

карту (2025–2035), яка поєднує тактичні кроки з довгостроковими стратегічними цілями, забезпечує узгодженість договірно-правових, інституційних і цифрових рішень та гарантує керований і передбачуваний характер інтеграційного процесу;

удосконалено:

- підхід до оцінювання впливу правового регулювання на діяльність МСП шляхом системного співвіднесення бар'єрів (колізійність норм, процедурні витрати, доступ до механізмів альтернативного вирішення спорів та арбітражу, цифрові несумісності) з критеріями ефективності;

- модель узгодженості «норма → інтерпретація → інституція → моніторинг», у якій ключові індикатори ефективності (KPI) та регулярний моніторинг набули самостійного юридично значущого статусу;

- методологію порівняльно-правового аналізу транскордонного підприємництва через поєднання «жорсткого» та «м'якого» права, що дало змогу комплексно оцінювати дієвість договірної бази.

отримали подальший розвиток:

- концепція подолання дуалізму цивільного та господарського законодавства України як передумови гармонізації з *acquis* ЄС, із акцентом на розвиток інституту корпоративних договорів;

- застосування моделі «регуляторної пісочниці (*regulatory sandbox*)» у митно-логістичній сфері та сфері правового комплаєнсу для малих і середніх підприємств;

- напрями модернізації інвестиційних і податкових угод між Україною та Словачкою Республікою з урахуванням стандартів Європейського Союзу та Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР, OECD), включаючи гібридні моделі вирішення спорів та спрощені податкові процедури для суб'єктів малого і середнього підприємництва.

Після закінченні доповіді здобувачу присутніми були поставлені такі питання:

Запитання Курило І.В.: Ви слушно наголошуєте, що міжнародне підприємництво має інтегративний характер, оскільки поєднує економічні, управлінські й правові аспекти. Проте виникає питання: яким чином ця інтегративність проявляється саме у правовому вимірі, якщо правові системи різних держав мають відмінні підходи й іноді навіть суперечать одна одній?

Селменський М.С.: Дякую за запитання. Інтегративність міжнародного підприємництва в правовому вимірі, на мою думку, полягає не в уніфікації всіх національних систем, а у формуванні механізмів їх взаємної сумісності. Йдеться про договірні режими, колізійні правила, стандарти взаємного визнання документів та процедур, які створюють спільний правовий простір без втрати державного суверенітету. Саме завдяки цим інструментам підприємці можуть діяти в умовах різних юрисдикцій, не порушуючи баланс між національним і міжнародним правом.

Запитання Луценко-Миськів Л.І.: У Вашому дослідженні доволі детально обґрунтовано значення мережевого виміру міжнародного підприємництва. Однак виникає питання: чи не переоцінюєте Ви роль цифрових платформ у формуванні бізнес-мереж, адже надмірна залежність від них може обмежувати стратегічну автономію підприємства?

Селменський М.С.: Дякую за запитання. Дійсно, у сучасному середовищі цифрові платформи є водночас каталізатором і обмеженням міжнародного зростання. Моя позиція полягає в тому, що вони розширюють доступ до глобальних ринків, але створюють ризики «платформової залежності». Тому в роботі наголошено на необхідності поєднання цифрових інструментів з традиційними формами партнерств і правових гарантій для захисту автономії бізнесу.

Запитання Шкарупи К.В.: У дисертації слушно підкреслено, що впровадження принципу пропорційності у правове регулювання здатне зменшити регуляторне навантаження на малий і середній бізнес. Водночас постає запитання: яким чином, на Вашу думку, визначається межа між необхідним «спрощенням» процедур і потенційною «втратою контролю» з боку держави за дотриманням правових вимог?

Селменський М.С.: Дякую за запитання. Принцип пропорційності не ототожнюється з дерегуляцією, а означає співмірність рівня регулювання з масштабом і ризиками діяльності суб'єкта. У межах сучасної європейської практики це реалізується через risk-based approach – ризик-орієнтовані процедури, коли обсяг контролю та вимог залежить від потенційного впливу операції або розміру підприємства. Наприклад, для малих і середніх підприємств передбачаються спрощені комплаєнс-процедури та перевірки за спрощеними траєкторіями (наприклад, для транзакцій до певного фінансового ліміту), але зберігається можливість поглибленого аудиту у разі виявлення ризиків або порушень. Такий підхід не зменшує контроль, а робить його пропорційним, прогнозованим і ресурсно ефективним, що відповідає практиці ЄС та рекомендаціям OECD щодо регулювання діяльності МСП у транскордонному середовищі.

Запитання Козіна С.М.: У Розділі 3 Ви наголошуєте на принципі інституційної симетрії між Україною та Словацькою Республікою. Як саме можна забезпечити таку симетрію, якщо сторони перебувають у різних правових реаліях – Словаччина діє в межах acquis ЄС, тоді як Україна лише наближає своє законодавство до нього?

Селменський М.С.: Дякую за запитання. Інституційна симетрія у цьому контексті не означає формальної рівності правових статусів сторін, а передбачає функціональну збалансованість їх участі у спільних механізмах співробітництва. Йдеться про рівні права ініціювання рішень, прозорі правила представництва та процедури, що виключають одностороннє домінування. Це досягається завдяки узгодженим регламентам роботи змішаних органів, застосуванню механізму joint drafting під час підготовки оновлень угод, а також спільній системі моніторингу KPI, коли результати

оцінюються обома сторонами одночасно. Таким чином, симетрія трактується не як юридична тотожність, а як процедурна паритетність, що забезпечує довіру бізнесу та передбачуваність у реалізації домовленостей — навіть за умов різного рівня правової інтегрованості держав.

У подальшому обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь присутні члени спільного засідання.

Науковий керівник — **Сорока Лариса Володимирівна** — доктор юридичних наук, професор, завідувач відділу аспірантури Науково-дослідного інституту публічного права зазначила, що підготовлена Селменським Максимом Степановичем дисертація на тему «Правове забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є результатом науково-теоретичної та практичної діяльності здобувача. Під час роботи над дисертацією Максим Степанович проявив себе як наполегливий дослідник, який вміло використовує методи наукового-пізнання, поєднує теоретичні пошуки з практичними навичками.

Дисертація виконана самостійно та є комплексним дослідження проблем правового забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації забезпечується активним використанням в роботі значного обсягу наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених адміністративного, конституційного, міжнародного, цивільного права тощо, а також ґрунтовним аналізом широкого кола нормативно-правових джерел у досліджуваній сфері.

Селменський М.С. демонструє глибокий рівень володіння предметом дослідження. У межах роботи над дисертацією здобувачем підготовлено сім наукових праць, серед яких чотири статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук та три тези доповідей, оприлюднених на круглих столах, міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Індивідуальний план наукової роботи та навчальний план виконано Селменським М.С. у повному обсязі.

Загалом дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор — Селменський М.С. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Вважаю, що дисертаційну роботу можна представити до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Далі надано слово *рецензентам роботи*.

Луценко-Миськів Леся Ігорівна – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права, як *рецензент роботи* відзначила, що актуальність дисертаційної роботи Селменського Максима Степановича на тему «Правове забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності» не викликає сумнівів.

Підготовлене дисертаційне дослідження є одним із перших комплексних досліджень у межах науки права в якому використано перехід від фрагментарного нормативоцентричного підходу до багатовимірної моделі правового забезпечення транскордонного підприємництва, що інтегрує нормативний, інституційний та цифровий виміри..

Безсумнівною перевагою роботи є використання великого обсягу нормативно-правових актів, наукових праць українських та закордонних вчених, емпіричного матеріалу. Застосування дисертантом сучасних методів наукового пізнання, значне методологічне підґрунтя виконаної роботи забезпечують належний ступінь обґрунтованості та достовірності отриманих результатів.

Селменський М.С. виконав усі поставлені завдання дослідження, запропонував низку теоретично обґрунтованих положень та висновків. Імпонує та обставина, що дисертантом запропоновано конкретні пропозиції, спрямовані на вдосконалення правового забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності. Так на особливу увагу заслуговує запропонована та сформована автором Стратегія удосконалення правового забезпечення українсько-словацького підприємницького діалогу, яка вперше поєднує нормативний, інституційний та цифровий виміри.

Загалом виконана Селменським М.С. дисертаційна робота характеризується системним підходом до предмету дослідження. Структурно дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура дисертації повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми визначені автором.

Дисертаційну роботу Селменського Максима Степановича на тему «Правове забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності» слід визнати завершеним дисертаційним дослідженням, що виконано за актуальною та практично значущою темою. Робота містить науково обґрунтовані результати, які в комплексі вирішують теоретичні, правові і практичні проблеми правового забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності.

Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право», Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути подана до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Ріпенко Артем Ігорович – доктор юридичних наук, завідувач відділу актуальних питань філософії права та юридичної лінгвістики Науково-дослідного інституту публічного права, як *рецензент роботи* відзначив, що зміст дисертації свідчить про продуманий підхід дисертанта до розкриття теми дослідження, висвітлює логічний ланцюг від дослідження теоретичних і загальних питань особливостей правового забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності, до виявлення ключових проблем задля виокремлення напрямів удосконалення.

Належний рівень вірогідності наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечено використанням значного обсягу узагальнених теоретичних матеріалів та відповідних наукових методів. Методологічний фундамент дисертації становить комплекс загальнонаукових, спеціально-юридичних та емпіричних методів, застосування яких забезпечило цілісність дослідницького підходу, наукову обґрунтованість і достовірність одержаних результатів. Добір інструментарію зумовлений багаторівневим характером предмета дослідження, що охоплює національні, двосторонні та наднаціональні правові механізми, а також практику їх функціонування в умовах інтеграційних та міграційних процесів. Застосування зазначеного методичного комплексу надало можливість не лише виявити наявні правові асиметрії, а й обґрунтувати шляхи їх подолання, що цілком відповідає меті й завданням дисертаційного дослідження та підтверджує його наукову новизну і практичну значущість.

Дисертант вірно визначив мету дослідження, яка полягає у комплексному теоретико-методологічному та порівняльно-правовому обґрунтуванні, а також розробленні практичних підходів до формування цілісної моделі правового забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності, зорієнтованої на усунення правових асиметрій, забезпечення правової визначеності та підвищення доступності процедур для суб'єктів господарювання, насамперед малого і середнього бізнесу.

Уважне ознайомлення зі змістом дисертації, методологічною базою дослідження, його висновками, дозволяє стверджувати, що автор наукового дослідження Селменський М.С. з поставленим завданням успішно впорався. Здобувач виконав усі поставлені завдання дослідження, запропонував низку

теоретично обґрунтованих положень, а також пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення правового забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності.

Дисертація Селменського Максима Степановича на тему «Правове забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності» є завершеним дослідженням, самостійною, завершеною науковою працею, яку виконано за актуальною та практично значущою темою.

Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право», Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та може бути подана до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Курило Інна Володимирівна – доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник Науково-дослідного інституту публічного права зазначила, що дисертація Селменського Максима Степановича є цікавою, новою, актуальною та практично важливою. При оформленні дисертаційного дослідження автором дотримані вимоги щодо структури роботи, формування списку використаних джерел.

На позитивну оцінку заслуговує розробка автором багатокритеріальної методологічної рамки оцінювання ефективності договірно-правових інструментів транскордонного співробітництва, яка охоплює такі взаємопов'язані критерії: системність і комплементарність договірної бази, колізійні правила та субсидіарність, юридичну дієвість і результативність процедур, цифрову інтеперабельність, SME-usability, адаптивність до оновлень, багаторівневість регулювання. На відміну від попередніх підходів, ця рамка не обмежується декларативним описом параметрів, а операціоналізує їх через набір перевірюваних показників, прив'язаних до життєвого циклу транзакції (ex-ante, on-market, ex-post).

Аналіз результатів проведеного дисертаційного дослідження дає змогу стверджувати, що на захист винесено результати наукового пошуку, що мають концептуально новий підхід до питань, які були визначені в роботі і така робота може бути рекомендована спеціалізованій вченій раді до захисту.

Овчарук Сергій Станіславович – доктор юридичних наук, доцент, завідувач відділу проблем публічного права Науково-дослідного інституту публічного права зазначив, що актуальність дисертації, яка розглядається, очевидна. Проведене дослідження вирізняється високим ступенем новизни,

яка полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень у межах науки права в якому використано перехід від фрагментарного нормативоцентричного підходу до багатовимірної моделі правового забезпечення транскордонного підприємництва, що інтегрує нормативний, інституційний та цифровий виміри. Положення та висновки дисертації є новими, науково обґрунтованими та достовірними.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертаційному дослідженні висновки, теоретичні положення та конкретні пропозиції використовуються та можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – для подальшого наукового вивчення теоретико-методологічних проблем науки міжнародного та підприємницького право; практичній діяльності – для запровадження концепції «цифрового шлюзу для МСП», що передбачає створення єдиної точки доступу до адміністративних послуг, яка об'єднує національні системи електронної ідентифікації та довірчих послуг України і Словаччини. Це дозволить підприємцям використовувати електронний підпис і цифрову ідентифікацію без додаткових процедур у кожній країні, скорочує час реєстрації бізнесу та спрощує виконання податкових і митних формальностей. Окремо розроблені модельні корпоративні договори та методичні рекомендації, які пропонують практичні інструменти для внутрішньої організації бізнесу, що працює у транскордонному середовищі. Їх застосування сприяє мінімізації ризиків правової невизначеності та зменшенню витрат на комплаєнс, що є особливо важливим для малого й середнього бізнесу; законотворчій діяльності – для підготовки нових та модернізації чинних двосторонніх угод України і Словацької Республіки, їх адаптації до acquis ЄС та практики OECD, а також уніфікації національного законодавства у сфері підприємництва. Зокрема, розроблені моделі модернізації інвестиційних і податкових угод формують правові передумови для скорочення транзакційних витрат і підвищення прозорості процедур; освітньому процесі – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Цивільне право та процес: доктринальні та практичні проблеми».

Овчарук С.С. наголосив на тому, що дисертаційне дослідження Селменського М.С. базується на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень, що значною мірою обумовлено і характером дослідницької бази.

Отже дисертація Селменського Максима Степановича на тему «Правове забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності» може бути рекомендована для захисту в спеціалізованій вченій раді.

Селменський М.С. висловив виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку його дисертаційного дослідження, за висловлені побажання

та професійні поради, що сприяли вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції подальших науково-дослідних планів.

Присутні на засіданні одноголосно запропонували визнати дисертацію Селменського Максима Степановича завершеною теоретично та практично-значимою науковою роботою, що містить висновки, які сприяють вирішенню нагальної наукової проблеми та є суттєвим внеском у розвиток юридичної науки, і яка може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді. Запропоновано схвалити такий висновок:

ВИСНОВОК

щодо дисертації Селменського Максима Степановича на тему «Правове забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності» на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена тим, що проблематика правового забезпечення міжнародного співробітництва у сфері підприємницької діяльності належить до числа фундаментальних у сучасній юридичній науці. Вона охоплює не лише нормативно-правовий масив міжнародних та національних актів, а й комплекс інституційних, процедурних та цифрових механізмів, що забезпечують передбачуваність і стабільність транскордонних відносин. Для України, яка перебуває на етапі поглиблення інтеграції з Європейським Союзом, ця проблематика має стратегічний характер, оскільки безпосередньо пов'язана з гарантіями економічної безпеки та правової визначеності для суб'єктів господарювання.

Особливої актуальності зазначене питання набуло в умовах збройної агресії проти України, що зумовила масштабну міграцію громадян та перенесення значної частини підприємницької активності до держав – членів ЄС. Словацька Республіка, як безпосередній сусід України і водночас член Європейського Союзу, стала одним із ключових напрямів релокації бізнесу й трудових ресурсів. Це об'єктивно висунуло на перший план проблему узгодженості правових режимів, адже саме від їх симетричності та прозорості залежить можливість ефективної реалізації підприємницьких ініціатив українських громадян за кордоном.

Критичний аналіз сучасного стану наукової розробки свідчить, що доктрина права здебільшого розглядає гармонізацію у вузькому сенсі – як технічне перенесення *acquis* ЄС до національного законодавства. Однак такий підхід виявляється недостатнім, оскільки не враховує інституційної спроможності державних органів забезпечувати правозастосування, а також функціональної сумісності адміністративних і цифрових процедур. Інший масив досліджень зосереджується на окремих секторах (інвестиційному, податковому, трудовому), аналізуючи їх у відриві від комплексної логіки транскордонної взаємодії. Як наслідок, вітчизняна наука поки що не сформувала єдиної інтегрованої концепції правового забезпечення

підприємницького співробітництва з державами – членами ЄС, що ускладнює вироблення узгодженої стратегії для України.

Практика українсько-словацьких відносин переконливо демонструє, що формальна наявність двосторонніх угод не гарантує їх ефективності. Зберігаються значні правові асиметрії: у сфері інвестицій та оподаткування – через розбіжності в адміністративних процедурах; у сфері визнання кваліфікацій – через відсутність належних процедурних механізмів; у сфері цифрових сервісів – через несумісність електронної ідентифікації та довірчих послуг. Ці дисбаланси створюють додаткові транзакційні витрати й обмежують конкурентоспроможність українських підприємців, передусім малих і середніх.

Сутність наукової проблеми полягає у відсутності цілісної концептуальної моделі правового забезпечення міжнародного підприємницького співробітництва, яка б одночасно враховувала нормативний рівень (узгодженість і симетричність правил), інституційний рівень (спроможність органів забезпечувати їх реалізацію) та операційний рівень (доступність і цифрову сумісність процедур). Саме цей розрив між «закріпленою нормою» та «реальною дією» в умовах війни, масштабної міграції та зростання транскордонної економічної активності визначає актуальність обраної теми та обумовлює її науково-теоретичне і практичне значення.

Наукове завдання, за розв'язання якого здобувач заслуговує присудження наукового ступеня полягає у тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень у межах науки права в якому використано перехід від фрагментарного нормативоцентричного підходу до багатовимірної моделі правового забезпечення транскордонного підприємництва, що інтегрує нормативний, інституційний та цифровий виміри.

На основі проведеного дослідження сформовано ряд нових наукових положень і висновків, які розв'язують важливу наукову проблему; **найсуттєвішими науковими результатами, які одержав здобувач особисто та які характеризуються достовірністю та науковою новизною, є такі:**

– вперше створено багатокритеріальну методологічну рамку оцінювання ефективності двосторонніх правових інструментів (системність і комплементарність; колізійні правила і субсидіарність; юридична дієвість і результативність; цифрова інтеперабельність; SME-usability; актуальність; багаторівневість), операціоналізовану через індикатори *ex ante* – *on-market* – *ex post*. Укладено міні-глосарій ключових понять та введено в науковий обіг категорії «правова асиметрія» і «договірно-інституційна архітектоніка», які забезпечують термінологічну стандартизацію та нові інструменти діагностики стійкості правових режимів;

– вперше розроблено авторську типологію гармонізації (нормативна, функціональна, інституційна, секторальна, вертикальна) та чотирирівневу модель багаторівневої узгодженості («норма → інтерпретація → інституція

→ моніторинг»)), що дозволяють комплексно оцінювати передбачуваність і стабільність правового середовища транскордонного підприємництва;

– вперше сформовано Стратегію удосконалення правового забезпечення українсько-словацького підприємницького діалогу, яка вперше поєднує нормативний, інституційний та цифровий виміри. Стратегія побудована за логіко-цільовою моделлю (*ресурси → заходи → результати → наслідки → вплив*), що забезпечує системність і послідовність реалізації. Її ключовими новаціями є інтеграція системи ключових показників ефективності (KPI), реєстру ризиків і механізмів корекції політики, що робить процес співробітництва адаптивним та гнучким. Вона містить трьохетапну дорожню карту (2025–2035), яка поєднує тактичні кроки з довгостроковими стратегічними цілями, забезпечує узгодженість договірно-правових, інституційних і цифрових рішень та гарантує керований і передбачуваний характер інтеграційного процесу.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертаційному дослідженні висновки, теоретичні положення та конкретні пропозиції використовуються та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого наукового вивчення теоретико-методологічних проблем науки міжнародного та підприємницького право (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *практичній діяльності* – для запровадження концепції «цифрового шлюзу для МСП», що передбачає створення єдиної точки доступу до адміністративних послуг, яка об'єднує національні системи електронної ідентифікації та довірчих послуг України і Словаччини. Це дозволить підприємцям використовувати електронний підпис і цифрову ідентифікацію без додаткових процедур у кожній країні, скорочує час реєстрації бізнесу та спрощує виконання податкових і митних формальностей. Окремо розроблені модельні корпоративні договори та методичні рекомендації, які пропонують практичні інструменти для внутрішньої організації бізнесу, що працює у транскордонному середовищі. Їх застосування сприяє мінімізації ризиків правової невизначеності та зменшенню витрат на комплаєнс, що є особливо важливим для малого й середнього бізнесу;

– *законотворчій діяльності* – для підготовки нових та модернізації чинних двосторонніх угод України і Словацької Республіки, їх адаптації до *acquis* ЄС та практики OECD, а також уніфікації національного законодавства у сфері підприємництва. Зокрема, розроблені моделі модернізації інвестиційних і податкових угод формують правові передумови для скорочення транзакційних витрат і підвищення прозорості процедур

– *освітньому процесі* – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Цивільне право та процес: доктринальні та практичні проблеми» (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій забезпечується:

- комплексним застосуванням раціональної сукупності дослідницьких методів пізнання соціальних процесів і явищ у сферах дії держави та права для аналізу і характеристики нормативно-правових актів і наукових праць, присвячених теоретичним, нормативним і практичним аспектам правового забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності;
- застосуванням методологічних принципів об'єктивності і неупередженості аналізу та критичного осмислення досліджуваного матеріалу;
- аргументованою науковою полемікою з іншими вченими в тексті дисертації;
- використанням положень чинного законодавства України, а також офіційних аналітичних і статистичних матеріалів, довідкових видань та юридичної публіцистики;
- послідовністю та логікою викладення здобувачем матеріалу, його аргументованістю;
- відповідністю висновків роботи і отриманих результатів поставленим завданням та доведенням сформульованих пропозицій до рівня їх можливого використання у практиці;
- рівнем репрезентативності емпіричного матеріалу.

Особистий внесок здобувача. Наукові положення та узагальнення, які не мають посилання на джерела інформації розроблено автором особисто. Усі положення наукової новизни та висновки дисертаційного дослідження сформовані автором самостійно. У співавторстві з Л. Несух підготовлено статтю «Міжнародне співробітництво України і Словацької Республіки на договірно-правовій основі розвитку підприємницької діяльності», де автором сформовано та описано зміст і сутність міжнародного співробітництва України і Словацької Республіки та сформовані загальні висновки. Усі інші публікації є результатом самостійної роботи автора.

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблеми загалом, окремі її аспекти, одержані узагальнення та висновки оприлюднено на трьох науково-практичних конференціях: «Глобальна безпека та асиметричність світового господарства в умовах нестабільного розвитку економічних систем: матеріали науково-практичної інтернет-конференції» (м. Кропивницький, 8 грудня 2023 р.), «Традиції та інновації розвитку приватного права в Україні: освітній вимір: матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції» (м. Полтава, 6 червня 2024 р.), «Science and Technology: New Horizons of Development: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference» (Prague, August 13–15, 2025).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації викладено у семи наукових працях, з яких чотири статті опубліковані в журналах,

включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук; три – тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Наукові праці Селменського М.С., опубліковані за результатами дисертаційного дослідження, відповідають вимогам п.п. 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Всі представлені наукові публікації здобувача зараховуються за темою дисертації, а саме:

1. **Селменський М.С.**, Несух Л.М. Міжнародне співробітництво України і Словацької Республіки на договірно-правовій основі розвитку підприємницької діяльності. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 1. С. 196–199. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2023.41>

2. Селменський М.С. Аналіз транскордонної співпраці як форми стабільного партнерства між Україною та ЄС. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 3 С. 244–251. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2023.49>

3. Селменський М.С. Стан та тенденції розвитку вітчизняних досліджень у напрямку правового забезпечення міжнародного співробітництва України у сфері підприємницької діяльності з країнами Європейського Союзу. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2024. Вип. 5 (58). С. 49–55. DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v5.2024.8>

4. Селменський М.С. Правові засади інституційної підтримки підприємництва в українсько-словацькому співробітництві. *Правові новели*. 2025. Вип. 26. С. 298–309. DOI: <https://doi.org/10.32782/lp.2025.26.35>

5. Селменський М.С. Визначення напрямків подальшого розвитку співпраці між Україною та сусідніми країнами-партнерами ЄС. *Глобальна безпека та асиметричність світового господарства в умовах нестабільного розвитку економічних систем*: матеріали науково-практичної інтернет-конференції (Кропивницький, 8 груд. 2023 р.). Кропивницький: ЦНТУ, 2023. С. 430–434.

6. Селменський М.С. Розвиток міжнародного співробітництва між Україною і Словаччиною у сфері правової охорони інтелектуальної власності. *Традиції та інновації розвитку приватного права в Україні: освітній вимір*: матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (Полтава, 6 черв. 2024 р.). Полтава: ПУЕТ, 2024. С. 66–69.

7. Селменський М.С. Інституційна асиметрія в українсько-словацькому транскордонному співробітництві: правові виклики та шляхи подолання. *Science and Technology: New Horizons of Development: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference (Prague, August 13–15, 2025)*. Prague: International Scientific Unity, 2025. С. 89–94.

Оцінка мови і стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Форма і зміст дисертації та анотації відповідають вимогам, що встановлені Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40.

Дисертація є цілісною, завершеною, кваліфікованою працею, в якій містяться висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати та наукові положення, що характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий внесок здобувача в юридичну науку.

Анотація дисертації є узагальненим коротким викладом її основного змісту. В анотації стисло представлені основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення, що дає повне уявлення про виконану здобувачем роботу. Обсяг дисертації та анотації, а також зміст роботи відповідають встановленим вимогам.

Правове забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 «Право».

УХВАЛИЛИ:

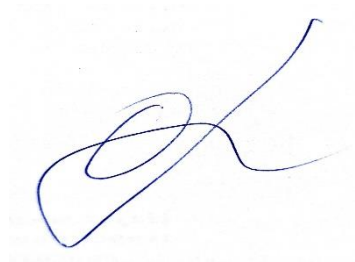
1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Селменського Максима Степановича на тему «Правове забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів Селменського Максима Степановича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40.

3. Рекомендувати дисертацію Селменського Максима Степановича на тему «Правове забезпечення міжнародного співробітництва України та Словацької Республіки у сфері підприємницької діяльності» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 11, проти – 0, таких, що утримались – 0; здобувач Селменський М.С. – не голосував.

**Головуючий на засіданні –
доктор юридичних наук, професор,
завідувач відділу
Науково-дослідного інституту
публічного права**

С.С. Овчарук